

na področju varovanja in ohranjanja slovenske digitalne arhivske dediščine oziroma posredovanje le-te javnosti«;

- dr. Mateja Jeraj »za izjemen prispevek k ohranjanju arhivske dediščine«;
- mag. Milica Trebše Štolfa »za življenjsko delo«.

Za Aškerčevo priznanje sta bili predlagani tudi:

- mag. Nina Gostenčnik »za odmevne prispevke k uveljavljanju in razvoju slovenske arhivistike ter za prispevek k popularizaciji arhivov in arhivske dejavnosti«;
- dr. Barbara Žabota za »znanstveno-kritično izdajo Matična knjiga prve ljubljanske protestantske občine iz zadnje četrtine 16. stoletja (*Thesaurus memoriae; Fontes 16. Ljubljana: Založba ZRC, 2022, 228 strani*)«.

Podelitev Aškerčeve nagrade in Aškerčevih priznanj za obdobje 2022–2024, ki jih ADS bienalno podeljuje za posebne dosežke na področju arhivistike in popularizacije arhivske dejavnosti, je bila tradicionalno v Veliki sejni dvorani ljubljanske Mestne hiše, in sicer v sredo, 23. oktobra 2024. Zbrane sta nagovorili vodja oddelka za kulturo na Mestni občini Ljubljana mag. Mateja Demšič in predsednica ADS Mojca Horvat, slavnostna govornica je bila direktorica Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici dr. Tanja Martelanc. Nagrado in priznanji sta podelila predsednik komisije dr. Andrej Nared in predsednica društva Mojca Horvat. Prireditelji so popestrili učenci Glasbene šole Matije Tomca pri Zavodu sv. Stanislava, moderiral jo je Matija Terglav.

Andrej Nared

32. ARHIVSKI RAZISKOVALNI TABOR 2024 ART

Melinci, 26.–29. junij 2024

Pokrajinski arhiv Maribor je letos priredil že 32. arhivski raziskovalni tabor. Letos so se ga udeležile štiri dijakinje Gimnazije Murska Sobota, katerih delo sta na taboru spremljali tudi profesorici Melita Franko in Mateja Sajovic. Letošnji tabor je skorajda sovpadel z odprtjem Enote PAM za Prekmurje v Murski Soboti, zato smo na začetku tabora uradno prevzeli prve osebne fonde, ki jih je PAM podarila gospa Elizabeta Zadavec iz Beltincev. Pri njej smo v okviru tabora raziskovali prejšnja leta in bili navdušeni nad gradivom, ki ga je zbrala. Nova enota je tako bogatejša za gradivo učiteljske družine Osterc, Komune Beltinci, Mlinopeka, gradbenega podjetja Graditelj in Društva prijateljev mladine Beltinci.

Delo na taboru je potekalo po ustaljenem dnevnem redu. Sprva smo obiskali staro vaško »vago« oziroma tehtnico, kjer so v preteklosti tehtali žito, premog, krompir ipd. Danes je v hiški urejen tudi čevljarski muzej. Zavili smo še k župniku Borisu Kučku v župnijsko cerkev sv. Ladislava v Beltincih. Madžarskega svetnika sv. Ladislava in informativno tablo pred cerkvijo, katere postavitev je financirala tudi Madžarska, nekateri izrabljajo za vzbujanje nestrpnosti med tukaj živječimi Slovenci in Madžari. Podali smo se tudi v sosednjo občino, v Odrance, kjer smo si v Centru kulturne dediščine Odranci ogledali potočni mlin na potoku Črnc ter muzej kovaštva, žganjarne in kmečkega orodja.

Raziskovanje smo popestrili tudi z obiskom nove enote v Murski Soboti. Dijakinje so si ogledale nove prostore in spoznale različne vrste arhivskega gradiva: fotografije, plakate, knjige, dokumente. Preizkusile so se tudi v raziskovanju. V obrtnih knjigah nekdanjega okraja Dolnja Lendava so iskale obrtnike, ki so v preteklosti delovali v Melincih. Nekateri knjige so bile pisane v madžarskem jeziku, zato so poskušale razvozlati tudi madžarska imena naselij, osebna imena in poimenovanja posamezne obrti.

(Foto: Jure Maček)

Melinci so kar velika vas, imajo približno 200 hiš in štejejo okrog 700 prebivalcev. In obhoditi tako veliko vas ni bilo preprosto. Vreme za raziskovanje na terenu nam je bilo več kot naklonjeno! Bilo je še preveč vroče, zato je bilo treba zbrati kar veliko volje in spretnosti, da so nam domačini zaupali, nas povabili v svoje domove, nam pripovedovali o sebi in o preteklosti ter da so nam celo posodili gradivo za razstavo.

Dijakinje so zelo hitro osvojile vse veščine, ki so bile potrebne za zaupanje vaščanov. Bile so prijazne, tudi prekmurski jezik je odprl številna vrata, v veliko pomoč nam je bilo tudi Juretovo oboževanje morja in vsega, kar je s tem povezano. Naleteli smo namreč na gospoda Valerijana, ki je bil v preteklosti pomorščak. Več let je delal na medoceanski ladji, s katero je večkrat obplul ves svet. Z Juretom sta hitro našla skupen jezik, mi pa veliko gradiva za našo razstavo. Dokumenti so bili raznovrstni in za mlade raziskovalke zelo zanimivi. Pri njem smo našli tako stara spričevala kot najrazličnejše fotografije, obrtne liste ... Ker je bil njegov oče sodar, se je veliko gradiva nanašalo prav na sodarstvo.

Lepo nas je sprejela tudi gospa Ana Eršte in nam posodila veliko fotografij; veliko jih je uprizarjalo prvo mašo kakšnega duhovnika. To ni bilo nobeno naključje. Izvedeli smo namreč, da se Melinci ponašajo s kar trinajstimi duhovniki in kar nekaj častnimi sestrami. Tudi brat gospe Ane je duhovnik.

V veliko pomoč nam je bila tudi gospa Nada, ki se je v Melince priselila iz sosednje Prlekije. Popeljala nas je do gospoda Nerada in Petka, ki vsak na svoj način negujeta preteklost Melincev. Gospod Petek predvsem tradicijo izdelovanja opeke oziroma *ciglov*, po katerih so bili Melinci znani blizu in daleč. Izdelovanje opeke se je ohranilo do 70. let 20. stoletja zaradi primerne gline, delovne sile v obliki medsebojne pomoči in domačih mojstrov. Na dan so naredili tudi do 4.000 kosov surove opeke, ki so jo tudi prodajali po celem Prekmurju in tudi na Hrvaškem v Medžimurju. *Blatar* je pripravljaj in mešal ilovico, *foringaš* jo je vozil v samokolnici, *ciglar* je opeko oblikoval v modelu, metem ko je *odnašarca* odnašala opeko in jo obračala na za to pripravljenem prostoru. Dandanes je v

vasi samo gospod Petek tisti, ki bi znal izdelati opeko. Gospod Nerač nam je posodil nekaj dokumentov, od katerih je bil najzanimivejši prekmurski svatovski govor na poroki.

Naša uspešnost se lahko meri s končno razstavo, na kateri smo predstavili zbrano gradivo. Alja, Tiara, Aneja in Tajda so opravile izvrstno delo, saj so vse zbrano gradivo lično zložile v panoje in vitrine. Zbrano gradivo se je predstavilo po sklopih: družinsko življenje, šolstvo, vojaštvo, obrtništvo.

Na otvoritvi žal ni bilo nobenega posameznika, ki nam je gradivo posodil, zato smo bili kar malo razočarani. Vendar je bila razstava na ogled še vse do začetka septembra. In ko smo vračali gradivo, so nam številni dejali, da so si jo ogledali kasneje in da so med gradivom našli tudi svoje.

Izvedba tabora spet potrjuje, da je ta izjemno pomemben za razvoj raziskovalnih veščin in spoznavanje bogate zgodovine naše regije. Udeleženci ne pridobijo samo dragocenih izkušenj pri delu z arhivskim gradivom, temveč tudi spoznajo pomen ohranjanja in raziskovanja kulturne dediščine. Ob vsem tem se že veselimo naslednjega tabora, ki se bo odvijal na novi lokaciji, kjer bomo lahko še naprej spodbujali raziskovalni duh. Kje točno bomo raziskovali, naj za enkrat ostane še skrivnost ...

Gordana Šövegeš Lipovšek